

A monoszlói életfás kapu

2010 március 03. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

A Balaton-felvidék egyik legfestőibb tája a Káli-medence, és annak is talán legszebbik helye a Hegyest?. A legkönnyebben Zánka felől megközelíthető, 336 méter magas vulkáni eredetű hegy déli és keleti lejtőjét szőlők, északi oldalát többnyire tölgyes ligeterdők borítják. Az 1861. augusztus 12-én itt járt Rómer Flóris rajzot készített a bazaltkúpról, amelynek akkoriban még megbontatlan lapos fennsíkját hetven méter átmérőjű falgyűrű és árok övezte: az itt talált Árpád-kori cserepekből és egyéb régészeti leletekből a korai magyar házbériség idejére keltezett vár állt e helyen. Az útépitéshez használt bazaltkő bányászása miatt a múlt században alaposan megbontották a hegyet, az időközben féloldalassá vált Hegyest csak az 1970-es években lett természetvédelmi terület, s azóta geológiai bemutatóterep.

A hegy mögött megbúvó, négyszáz lakosú Monoszló a Horog-völgyi bekötőúton érhető el.

A falu temploma is az Árpád-házi uralkodók korából származik: 1252-ben már említik a Szent Mihály arkangyal tiszteletére épült plébániát. Ezt a kicsiny, félköríves záródású templomot a XIV. században megnagyobbították, és bordás boltozatú gótikus szentéllyel toldták meg. A középkorban még minden bizonnyal újból átalakított épületet – a faluval együtt – 1548-ban rombolták le a portyázó törökök.

A hódoltság után visszatelepült, időközben protestáns hitre tért monoszlóiak 1745-ben bízta meg Komáromi Péter lovasi kőművesmestert a romos templom részleges renoválásával, majd 1829-ben a kővágóörsi Klutsek Jakab mester munkája nyomán alakult ki a ma is látható nyugati tornyos, mindkét végén karzatos református templom. A kelet–nyugati tengelyű épület pusztá faltömegén kívül csupán a szentély végfalán látható tölcserbélletű ablakpár és a déli oldal román kori kapuzata árulkodik a XIII. századi Szent Mihály-templom külleméről. Ez utóbbit az 1976. évi falkutatás során tárták fel és állították helyre. Sorozatunkban a Veszprém közeli Litér újkori református templománál talákoztunk már hasonló korú és elhelyezésű román stílusú kapuzattal (2002. október 19.), a monoszlói templom eredeti déli bejárata azonban ritka értékes művészeti motívumot rejtett meg számunkra. A három pár faloszloppal bélelt, faragott párkánydíszű, egyenes szemöldökkövű kapu félköríves orommezéjében egy dombormű életfa látható. Ez az ősi jelkép térben is, időben is nagyon távolról érkezett a Kárpát-medencébe, hogy azután népi hitvilágunkban és kultúránkban éppúgy gyökeret eresszen, mint régi szakrális művészetünkben. Az életfamotívum helyet talált magának a magyar pásztorművészetben, a parasztbútorok festett és faragott mintái közt, archaikus kályhacsempéken, de fontos szerepet kapott a középkori Szent László-legenda-ábrázolásokon is. A szimmetrikus szerkesztésű, gazdag rajzolatú, indás-leveles monoszlói kőfaragványnak csak néhány hasonló, korabeli társát ismerjük: az erdélyi Vízakna és a szintén Szeben környéki Vurpód XIII. századi templomának kapuján, egy-egy Veszprémben és Somogyváron talált timpanontöredéken, illetve a sorozatunkban bemutatott soproni Szent Jakab-temetőkápolna és az őrségi Domonkosfa román kori templomának (2002. április 6.; 27.) faragott kőképein látható az életfa, ez utóbbiakon sárkányok, griffek rontása által fenyegetve.

Ludwig Emil, mno.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
